

O'zbekiston Respublikasi
Maktabgacha va maktab
ta'limi vazirligi

ISSN: 2992-9008
UDK: 37

TA'LIM VA TARAQQIYOT

Ilmiy-uslubiy jurnali

2026-YIL 4-SON

www.journal.namspi.uz

Bosh muharrir: Namangan davlat pedagogika instituti rektori B.E.Xusanov

Mas'ul muharrir: Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektor M.R.Qodirxonov

Mas'ul muharrir o'rinbosari: Ilmiy tadqiqotlar, innovatsiyalar va ilmiy-pedagogik kadrlar tayyorlash bo'limi boshlig'i J.A.Yuldashev

TAHRIR HAY'ATI

Aniq va tabiiy fanlar: k.f.d., prof. Sh.Abdullayev, f-m.f.d., dots. R.Xakimov, k.f.d., prof. N.Vohidova, k.f.d., dots. M.Qodirxonov, b.f.d., dots. A.Batashov, f-m.f.n., dots., T.Abdullayev, p.f.n., dots. M.Eshnazarova, p.f.n., dots. G'.Nafasov, p.f.n., dots. M.Boltayeva.

Texnika fanlari: t.f.d., prof. A.Umarov, t.f.d., prof. A.Qayumov, PhD, dots. Sh.Xudoyqulov, PhD, dots. Abdunazarov.

Ijtimoiy-gumanitar fanlar: s.f.d., prof. T.Fayzullayev, tar.f.d., prof. A.Rasulov. f.f.d., prof. M.Ismoilov, i.f.d., dots. N.Sotivoldiyev, t.f.n., dots. A.Isoqboyev, f.f.n., dots. O.Mamatov, t.f.n., dots. Z.Haydarov, PhD. J.Yuldashev, PhD. A.Abdullayev.

Pedagogika fanlari: p.f.d., prof. B.Xodjayev, p.f.d., prof. X.Najmiddinova, p.f.d., prof. T.Ismoilov, p.f.d., prof. S.Abdullayev. p.f.d., prof., M.Y.Sobirova, p.f.d., prof., R.Zamilova, p.f.d., prof. Sh.Xujamberdiyeva, p.f.d., dost. M.Asqarova, PhD, dots. M.Asranboyeva.

Filologiya fanlari: fil.f.d., prof. N.Uluqov, fil.f.d., prof. H.Usmanova, f.f.d., dots. X.Shokirova, p.f.n., dots. S.Misirov, p.f.n., dots. Sh.Ubaydullayev, PhD., dots. P.Lutfullayev, PhD., dots. M.Yakubbayev.

Texnik muharrir: R.Tursunov

Tahririyat manzili: Namangan shahri, Uychi ko'chasi, 316-uy.

Pochta indeksi: 160136, **Faks:** (0369) 227-27-21,

Email: Info@namspi.uz

Nashr sanasi: 30.08.2026

"Ta'lim va taraqqiyot" ilmiy-uslubiy jurnali elektron to'plam sifatida O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi **Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi (AOKA)ning 2022-yil 25-oktabrdagi № 045044 raqamli guvohnomasi** asosida chop etiladi. Jurnal **Oliy Attestatsiya komissiyasining 2024-yil 30-noyabrdagi (№ 364/5) yig'ilishi qaroriga asosan pedagogika fanlari bo'yicha falsafa fanlari doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan asosiy ilmiy natijalarini chop etish uchun tavsiya etilgan.** UDK: 37, Xalqaro standartlashtirish raqami (ISSN): 2992-9008.

Maqolalarning ilmiy saviyasi va keltirilgan ma'lumotlar uchun mualliflar javobgar hisoblanadi.

KASBIY-INTERPRETATIV TAFAKKUR TUSHUNCHASINING PEDAGOGIK- PSIXOLOGIK MOHIYATI VA TUZILISHI

Xayrullayeva Nigora Jamolxonovna

KIUT Namangan filiali Maktabgacha va

boshlang'ich ta'lim metodikasi kafedrasi v.b dotsenti, PhD

<https://orcid.org/0009-0001-2870-6385>

Annotatsiya: Mazkur maqolada kasbiy-interpretativ tafakkur tushunchasining pedagogik-psixologik mohiyati, funksional vazifalari va tarkibiy tuzilishi nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Maqolada ushbu tafakkur turini rivojlantirishning pedagogik shartlari: muammoli-kontekstli ta'lim, kasbiy keyslar, dialogik muloqot, refleksiv yozuv, superviziya va baholashning mezonli shakllari sifatida asoslanadi. Tadqiqot natijalari pedagogika oliy ta'limida bo'lajak mutaxassislarining kasbiy kompetentligini shakllantirish, amaliyotga yo'naltirilgan topshiriqlarni loyihalash va kasbiy qarorlar sifatini oshirish uchun metodologik asos bo'lib xizmat qilishi mumkin.

Kalit so'zlar: kasbiy tafakkur, interpretatsiya, kasbiy-interpretativ tafakkur, ma'no hosil qilish, refleksiya, pedagogik kompetentlik, kasbiy vaziyat, metakognitsiya, qaror qabul qilish.

ПЕДАГОГО-ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ И СТРУКТУРА ПОНЯТИЯ «ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ИНТЕРПРЕТАТИВНОЕ МЫШЛЕНИЕ»

Аннотация: В статье теоретически раскрываются педагогико-психологическая сущность и структура профессионально-интерпретативного мышления. Интерпретация рассматривается как активная реконструкция смысла профессиональной ситуации с учётом контекста, позиций субъектов и возможных последствий решения. Обоснована интегративная модель, включающая когнитивный, смыслодержательный, рефлексивный, коммуникативный и аксиологический компоненты.

Ключевые слова: профессиональное мышление, интерпретация, профессионально-интерпретационное мышление, смыслообразование, рефлексия, педагогическая компетентность, профессиональная ситуация, метапознание, принятие решений.

THE PEDAGOGICAL-PSYCHOLOGICAL ESSENCE AND STRUCTURE OF THE CONCEPT OF PROFESSIONAL-INTERPRETATIVE THINKING

Abstract: The article theoretically examines the pedagogical and psychological essence and structure of professional interpretive thinking. Interpretation is viewed as an active reconstruction of the meaning of a professional situation, taking into account context, stakeholders' positions and possible consequences. An integrative model consisting of cognitive, semantic, reflexive, communicative and axiological components is substantiated.

Keywords: professional thinking, interpretation, professional-interpretative thinking, meaning-making, reflection, pedagogical competence, professional situation, metacognition, decision-making.

KIRISH

Zamonaviy kasbiy faoliyatning murakkablashuvi mutaxassisdan faqat maxsus bilim va amaliy ko'nikmalarni emas, balki ma'lumotlar oqimida ma'no ajratish, noaniq vaziyatni tushuntirish va o'z qarorini asoslash qobiliyatini ham talab qilmoqda. Ayniqsa pedagog, psixolog, shifokor, huquqshunos, menejer va muhandis kabi inson omili yuqori bo'lgan kasblarda bir xil hodisa turli subyektlar tomonidan turlicha idrok qilinadi. Shu sababli kasbiy muvaffaqiyat ko'pincha tayyor algoritmnini qo'llashga emas, balki vaziyatni to'g'ri talqin qilishga bog'liq bo'ladi.

Pedagogik jarayonda o'quvchining sukuti, xatosi, motivatsiyasining pasayishi yoki guruhdagi ziddiyat tashqi ko'rinishda bir xil namoyon bo'lishi mumkin, biroq ularning psixologik sabablari turlicha bo'ladi. Mutaxassis bu belgilarni faqat kuzatish bilan cheklanmay, ularni kasbiy kontekst, rivojlanish bosqichi, ijtimoiy munosabatlar va individual tajriba bilan bog'lab talqin qilishi kerak. Mazkur jarayonni ifodalovchi tushuncha sifatida "kasbiy-interpretativ tafakkur"ni ajratish dolzarb ilmiy vazifa hisoblanadi.

Pedagogik adabiyotlarda kasbiy tafakkur, tanqidiy tafakkur, refleksiv tafakkur va kommunikativ kompetentlik alohida o'rganilgan bo'lsa-da, kasbiy vaziyatni ma'noli talqin qilish, alternativ izohlarni ishlab chiqish va talqinni amaliy qarorga aylantirish jarayonlari yagona konstrukt sifatida yetarli darajada tizimlashtirilmagan. Mazkur maqola ana shu bo'shliqni to'ldirishga qaratilgan.

Kasbiy-interpretativ tafakkurning pedagogik-psixologik mohiyatini aniqlash, uning tarkibiy tuzilishini konseptual jihatdan asoslash va ta'lim jarayonida rivojlantirish shartlarini belgilash asosiy maqsad sifatida belgilab olindi. Bu maqsadga amalga oshirish uchun quyidagicha vazifalar belgilab olindi:

interpretatsiya va kasbiy tafakkur tushunchalarining o'zaro aloqasini nazariy tahlil qilish;

kasbiy-interpretativ tafakkurning mazmuniy chegaralari va funksiyalarini aniqlash;

uning tarkibiy komponentlari, darajalari va rivojlanish mexanizmlarini model sifatida ishlab chiqish;

pedagogik ta'limda mazkur tafakkurni shakllantirishga xizmat qiluvchi metodik shartlarni asoslash.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot nazariy-analitik xarakterga ega bo'lib, IMRAD mantiqiga muvofiq muammo, metod, natija va muhokama qismlarida tashkil etildi. Metodologik asos sifatida faoliyat yondashuvi, shaxsga yo'naltirilgan yondashuv, kompetensiyaviy yondashuv, konstruktivistik ta'lim nazariyasi va reflektiv yondashuv birgalikda qo'llanildi. Faoliyat yondashuvi tafakkurni subyektning muayyan vaziyatni o'zgartirishga qaratilgan faol harakati sifatida ko'rishga imkon beradi. Konstruktivistik yondashuv esa bilim tayyor shaklda berilmasligi, balki shaxs tomonidan tajriba va muloqot jarayonida mazmunan qurilishini ta'kidlaydi [1; 3].

Nazariy manbalarni tahlil qilishda quyidagi usullardan foydalanildi: konseptual tahlil, qiyosiy tahlil, kategoriyalash, umumlashtirish, modellashtirish va pedagogik-psixologik interpretatsiya. Konseptual tahlil orqali kasbiy tafakkur, refleksiya, metakognitsiya va talqin tushunchalarining umumiy hamda farqli jihatlarini ajratildi. Qiyosiy tahlil turli ilmiy maktablarda tafakkur va ma'no hosil qilish jarayonlariga berilgan yondashuvlarni solishtirishga xizmat qildi. Modellashtirish asosida kasbiy-interpretativ tafakkurning komponentlari va ular o'rtasidagi funksional aloqalar ko'rsatildi.

Maqolada "kasbiy-interpretativ tafakkur" mualliflik konsepti sifatida quyidagicha operatsionallashtiriladi: bu — mutaxassisning kasbiy faoliyat jarayonida kuzatilgan belgilar, faktlar, kommunikativ xabarlar va vaziyatlar ortidagi ehtimoliy ma'nolarni kontekst asosida qayta qurishi, muqobil talqinlarni tanqidiy solishtirishi, etik

jihtadan mas'ul qaror ishlab chiqishi hamda o'z xulosalarini refleksiv nazorat qilishi bilan namoyon bo'ladigan integrativ aqliy faoliyatdir.

Mazkur ta'rifda besh asosiy belgi mavjud. Birinchisi, tafakkur kasbiy kontekst bilan chegaralanadi; ikkinchisi, u tashqi belgidan ichki ma'noga o'tishni nazarda tutadi; uchinchisi, talqin yagona taxmin emas, muqobil gipotezalarni qamrab oladi; to'rtinchisi, talqin amaliy qaror va muloqotga yo'naltiriladi; beshinchisi, mutaxassis o'z qarashining asoslanganligi va cheklovlarini nazorat qiladi. Demak, kasbiy-interpretativ tafakkur oddiy "tushunish"dan ko'ra yuqori darajadagi ma'no hosil qiluvchi, refleksiv va mas'uliyatli faoliyatdir.

Tadqiqotning ilmiy mantiqi "vaziyatni kuzatish — muammoni nomlash — kontekstni tiklash — muqobil talqinlarni ishlab chiqish — dalillarni baholash — qaror qabul qilish — refleksiv tekshiruv" ketma-ketligiga asoslandi.

Natijalar: tushunchaning pedagogik-psixologik mohiyati

Nazariy tahlil natijasida kasbiy-interpretativ tafakkur uch darajali jarayon sifatida aniqlandi. Birinchi daraja — perseptiv-dagnostik daraja bo'lib, mutaxassis vaziyatning ko'zga tashlanadigan belgilari, ishtirokchilar xatti-harakati va axborot mazmunini ajratadi. Ikkinchi daraja — mazmuniy-interpretativ daraja: kuzatilgan faktlar kasbiy bilim, tajriba va kontekst asosida tushuntiriladi. Uchinchi daraja — refleksiv-praksik daraja bo'lib, talqin qaror, pedagogik ta'sir, maslahat yoki boshqa amaliy harakatga aylantiriladi va uning natijasi qayta baholanadi.

Psixologik nuqtai nazardan mazkur tafakkur jarayoni idrok, xotira, tasavvur, muammo yechish, metakognitsiya va emotsional o'zini boshqarish mexanizmlarining integratsiyasini talab qiladi. Mutaxassis vaziyatni faqat mantiqiy belgilar orqali emas, balki emotsional ohang, muloqotdagi pauza, noverbal xatti-harakat va ijtimoiy munosabatlar orqali ham anglaydi. Biroq emotsional sezgirlik stereotip yoki subyektiv taxminga aylanib qolmasligi uchun daliliy tekshiruv va refleksiv nazorat bilan uyg'unlashishi zarur.

Pedagogik nuqtai nazardan kasbiy-interpretativ tafakkur o'qitishning natijasi emas, balki o'qitish jarayonida doimiy ravishda rivojlanadigan kompetensiyaviy sifatdir. Talaba real yoki modellashirilgan kasbiy vaziyatga duch kelganda, undagi muammoni o'zi nomlaydi, dalillarni tanlaydi, qarama-qarshi izohlarni ko'rib chiqadi va o'z pedagogik pozitsiyasini asoslaydi. Shunday jarayonlarda bilim "qoida" ko'rinishidan chiqib, amaliy ma'noga ega bo'ladi.

Kasbiy-interpretativ tafakkurning asosiy funksiyalari quyidagilardan iborat: diagnostik funksiya — vaziyatdagi muhim va ikkilamchi belgilarni ajratish; mazmun hosil qiluvchi funksiya — faktlarni kasbiy va ijtimoiy kontekst bilan bog'lash; prognostik funksiya — turli qarorlarning ehtimoliy oqibatlarini oldindan ko'ra bilish; kommunikativ funksiya — talqinni tushunarli, dalillangan va etik shaklda yetkazish; refleksiv funksiya — o'z qarori, taxmini va kasbiy stereotiplarini qayta ko'rib chiqish; aksiologik funksiya — qarorni inson qadr-qimmati, adolat va kasbiy mas'uliyat mezonlari bilan muvofiqlashtirish.

Shunday qilib, mazkur tafakkur turi bilimni qo'llashdan tashqari, bilim asosida ma'no yaratish va mas'uliyatli harakatni tanlash qobiliyatini ham qamrab oladi.

Tadqiqot natijasida kasbiy-interpretativ tafakkurning besh komponentli modeli taklif etildi. Komponentlar mustaqil bloklar emas, balki yagona funksional tizimning o'zaro ta'sirlashuvchi qismlaridir.

Komponent	Mazmuni	Asosiy operatsiyalar	Namoyon bo'lish mezonlari
Kognitiv	Kasbiy bilim, tushuncha va dalillarni faollashtirish	Tahlil, taqqoslash, tasniflash, sababni izlash	Vaziyatning muhim parametrlarini aniq ajratadi
Semantik-mazmuniy	Fakt va hodisalarga kasbiy ma'no berish	Kontekstlashtirish, gipoteza tuzish, ma'no xaritasi	Bir hodisaga bir nechta asoslangan izoh beradi

Refleksiv	O'z talqini va qarashlarini nazorat qilish	O'zini kuzatish, shubha qilish, qayta tekshirish	Xulosa cheklovlari va xatoliklarini ko'rsatadi
Kommunikativ	Talqinni muloqotda asoslash va kelishish	Savol berish, tinglash, dalillash, qayta aloqa	Talqinini hamkorlikda aniqlashtira oladi
Aksiologik-praksik	Qarorni qadriyat va amaliy oqibatlar bilan bog'lash	Etik baholash, variant tanlash, harakatni rejalash	Insonparvar va vaziyatga mos qaror ishlab chiqadi

Modelning kognitiv komponenti zarur bilimlarni chaqirish va vaziyatni tarkibiy qismlarga ajratishni ta'minlaydi. Biroq bilimning o'zi talqin uchun yetarli emas. Semantik-mazmuniy komponent aynan shu bilimlar yordamida vaziyatga ma'no beradi. Masalan, o'quvchining topshiriqni bajarmasligi "qobiliyatsizlik" sifatida emas, topshiriqning murakkabligi, motivatsiya, oilaviy sharoit yoki kommunikativ to'siqlar bilan bog'liq ko'p omilli holat sifatida tahlil qilinadi.

Refleksiv komponent mutaxassisni birinchi taassurotga bog'lanib qolishdan himoya qiladi. U "Men nimani ko'rdim?", "Nimani taxmin qildim?", "Qaysi dalil mening fikrimni tasdiqlaydi yoki rad etadi?", "Men o'z tajribamni vaziyatga ko'chirib yubormadimmi?" kabi savollar orqali ishlaydi. Kommunikativ komponent esa talqinni yakka xulosa emas, hamkorlikda tekshiriladigan gipotezaga aylantiradi. Aksiologik-praksik komponent talqinni real pedagogik ta'sir bilan bog'lab, "to'g'ri" qarorni emas, inson uchun mas'uliyatli va vaziyatga mos qarorni izlashga undaydi.

Kasbiy-interpretativ tafakkur tayyor qobiliyat sifatida berilmaydi; u kasbiy tajriba, dialog, muammoli faoliyat va refleksiya orqali rivojlanadi. Uning shakllanish mexanizmini "situativ faollashtirish — ma'noni qurish — muqobil variantlarni tekshirish — qarorni sinash — qayta talqin qilish" sikli orqali ifodalash mumkin.

Birinci pedagogik shart — muammoli-kontekstli ta'lim. Talabaga nazariy qoidani yodlatishdan ko'ra, bir nechta talqinga ega bo'lgan kasbiy vaziyat berilishi lozim. Masalan, darsda passiv o'quvchi haqida keys tuziladi va talabadan sababni darhol aytish emas, avval zarur savollar ro'yxatini tuzish, kuzatuv dalillarini ajratish va bir nechta gipotezani taklif qilish so'raladi. Bu yondashuv shoshma-shosharlik bilan baholashni kamaytiradi.

Ikkinchi shart — dialogik ta'lim. Interpretatsiya muloqotsiz to'liq shakllanmaydi, chunki boshqa shaxsning nuqtai nazari muqobil ma'nolarni ko'rishga yordam beradi. "Pozitsiyalar almashinuvi", "fikrlar xaritasi", "Sokratik savollar", "bahsli seminar" va "hamkasb talqinini tahlil qilish" usullari shu maqsadga xizmat qiladi. O'qituvchi yakuniy javobni darhol e'lon qilmasdan, talabaning xulosaga qanday kelganini va qaysi dalilga tayanganini muhokama qilishi kerak.

Uchinchi shart — refleksiv yozuv. Har bir kasbiy vaziyatdan so'ng talaba qisqa refleksiv kundalik yuritadi: vaziyatning faktlari, dastlabki taxmin, muqobil talqin, tanlangan qaror, kutilgan oqibat va keyingi kuzatuv. Donald Schönning "harakat jarayonidagi refleksiya" g'oyasi bilan hamohang bo'lgan bunday yozuv tajribani oddiy xotiradan kasbiy bilimga aylantiradi [8].

To'rtinchi shart — xavfsiz psixologik muhit. Talaba o'z taxminini xato qilishdan qo'rqsa, u tayyor va "to'g'ri" javobni takrorlaydi. Interpretativ tafakkur esa noaniqlikni tan olish, "mening hozirgi talqinim" deb gapirish va dalil yetishmaganda savol berishni talab qiladi. Shu sababli baholash faqat javobning to'g'riligiga emas, talqin jarayonining mantiqiyliigi, dalillanganligi va etikligiga qaratilishi kerak.

Taklif etilayotgan konsepsiya tanqidiy tafakkur bilan yaqin bo'lsa-da, u bilan aynan bir xil emas. Tanqidiy tafakkur dalillarni baholash, xulosa mantiqini tekshirish va xatolarni aniqlashga urg'u beradi. Kasbiy-interpretativ tafakkur esa bundan oldingi va keyingi jarayonlarni ham qamrab oladi: vaziyatga ma'no berish, boshqa subyektlarning tajribasini hisobga olish, qarorni muloqotda muvofiqlashtirish va uni amaliy harakatga

aylantirish. Demak, tanqidiylik ushbu tafakkurning muhim mexanizmi, lekin uning to'liq mazmuni emas.

Mazkur tafakkur refleksiv tafakkurdan ham farqlanadi. Refleksiya mutaxassisning o'z faoliyati va ichki jarayonlarini anglashini bildiradi. Interpretativ tafakkur esa refleksiyani tashqi kasbiy vaziyatni qayta mazmunlashtirish bilan birlashtiradi. Boshqacha aytganda, refleksiya "men qanday fikrlayapman?" savoliga javob bersa, kasbiy interpretatsiya "bu vaziyat nimani anglatadi va men qanday mas'uliyatli harakat qilishim kerak?" savollarini ham qo'yadi.

Kasbiy-interpretativ tafakkur diagnostik kompetentlikning markaziy mexanizmi sifatida ko'rilishi mumkin. Biroq diagnostika bu yerda faqat aniqlash emas, balki inson xatti-harakatining ma'nosini kontekstda tushunish va pedagogik ta'sirning ehtimoliy oqibatlarini oldindan hisoblashdir. Shuning uchun mazkur tafakkurni rivojlantirishda psixologik bilim, kommunikativ madaniyat va etik mas'uliyat birgalikda shakllantirilishi kerak.

Uni baholash uchun quyidagi mezonlar tavsiya etiladi: vaziyatni fakt, taxmin va bahodan ajrata olish; kamida ikki-uch muqobil talqinni asoslash; talqinni aniq dalillar va kasbiy tushunchalar bilan bog'lash; qarorning ehtimoliy oqibatlarini prognoz qilish; o'z xulosasi cheklovlarini va zarur qo'shimcha ma'lumotni ko'rsatish; muloqotda boshqa ishtirokchilarning nuqtai nazarini hisobga olish; insonparvar, adolatli va kasbiy etikaga mos harakat rejasini taklif qilish.

Mazkur mezonlar asosida rubrika, portfolioli baholash, videovaziyat tahlili va amaliyot kundaliklarini birlashtirgan kompleks diagnostika tizimini ishlab chiqish mumkin. Baholashning eng muhim sharti — talabanning faqat yakuniy qarorini emas, balki unga olib kelgan interpretativ yo'lni ko'rishdir.

Tadqiqot natijalari kasbiy-interpretativ tafakkurni kasbiy vaziyatlar, belgilar va kommunikativ xabarlar ortidagi ma'noni kontekst asosida qayta qurish, muqobil talqinlarni tanqidiy solishtirish, etik jihatdan mas'ul qaror qabul qilish va o'z fikrini

refleksiv nazorat qilishni ta'minlovchi integrativ tafakkur turi sifatida tavsiflash imkonini berdi. U kasbiy bilimni amaliy vaziyatga mexanik ko'chirish emas, balki mazkur bilim asosida yangi ma'no va harakat strategiyasini yaratish jarayonidir.

Kasbiy-interpretativ tafakkurning tuzilishi kognitiv, semantik-mazmuniy, refleksiv, kommunikativ va aksiologik-praksik komponentlardan iborat. Ushbu komponentlar ketma-ket emas, tizimli ravishda ishlaydi: kognitiv komponent dalillarni faollashtiradi, semantik komponent ularga ma'no beradi, refleksiv komponent talqinni tekshiradi, kommunikativ komponent uni hamkorlikda aniqlashtiradi, aksiologik-praksik komponent esa mas'uliyatli qarorni amalga oshiradi.

Ilmiy yangilik sifatida quyidagilarni qayd etish mumkin: birinchidan, kasbiy-interpretativ tafakkur pedagogik-psixologik kategoriya sifatida chegaralandi; ikkinchidan, uning besh komponentli strukturaviy modeli ishlab chiqildi; uchinchidan, rivojlanish mexanizmi va pedagogik shartlari tizimlashtirildi; to'rtinchidan, kompetensiyani baholash mezonlari taklif qilindi. Kelgusida mazkur modelni turli kasb guruhlarida empirik tekshirish, diagnostik metodikalar yaratish va eksperimental ta'lim dasturlarining samaradorligini o'lchash maqsadga muvofiq.

Amaliy tavsiyalar:

pedagogik fanlar mazmuniga noaniq va ko'p ma'noli kasbiy keyslarni muntazam kiritish;

talabalardan "javob" bilan birga "javobga olib kelgan dalillar va muqobil talqinlar"ni talab qilish;

refleksiv kundalik, kasbiy portfolio va videovaziyat tahlilini baholash tizimiga qo'shish;

o'qituvchilar malakasini oshirish dasturlarida interpretativ savol berish va etik qaror qabul qilish modullarini kuchaytirish;

kasbiy amaliyotda superviziya va hamkasbiy muhokama mexanizmlarini rivojlantirish.

Xulosa qilib aytganda, kasbiy-interpretativ tafakkur zamonaviy mutaxassisning noaniqlik sharoitida samarali, insonparvar va dalillangan faoliyat yuritishini ta'minlaydigan strategik psixologik resursdir. Uni rivojlantirish pedagogik ta'limning faqat metodik vazifasi emas, balki kasbiy identitet, mas'uliyat va jamiyat oldidagi ishonchni shakllantirishning muhim shartidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.
2. Leontiev, A. N. (1978). *Activity, Consciousness, and Personality*. Prentice-Hall.
3. Bruner, J. (1996). *The Culture of Education*. Harvard University Press.
4. Piaget, J. (1972). *The Psychology of the Child*. Basic Books.
5. Schön, D. A. (1983). *The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action*. Basic Books.
6. Shulman, L. S. (1987). *Knowledge and Teaching: Foundations of the New Reform*. Harvard Educational Review, 57(1), 1–22.
7. Flavell, J. H. (1979). *Metacognition and Cognitive Monitoring*. American Psychologist, 34(10), 906–911.
8. Dewey, J. (1933). *How We Think*. D. C. Heath.
9. Bakhtin, M. M. (1986). *Speech Genres and Other Late Essays*. University of Texas Press.
10. Eraut, M. (1994). *Developing Professional Knowledge and Competence*. Falmer Press.
11. Kolb, D. A. (1984). *Experiential Learning*. Prentice Hall.
12. Bandura, A. (1986). *Social Foundations of Thought and Action*. Prentice-Hall.
13. Davydov, V. V. (1990). *Types of Generalization in Instruction*. Soviet Studies in Mathematics Education.
14. Rubinstein, S. L. (2000). *Fundamentals of General Psychology*. Peter.
15. Абульханова-Славская, К. А. (1991). *Стратегия жизни*. Мысль.